

ПОЛІСАХАРИДИ В ЖИВИХ ОРГАНІЗМАХ, БУДОВА, РОЛЬ ТА ЗАСТОСУВАННЯ В МЕДИЦИНІ

Арутюнян М.Р., Бризицька О.А.

Лицей N 161 "Імпульс" клас 9-В, Україна, Харків

Національний фармацевтичний університет, Харків, Україна
oksanabrizi69@gmail.com

Вступ. На перший погляд може здаватись, що полісахариди це сполуки які застосовують виключно у харчовій промисловості. Насправді, полісахариди виконують дуже важливі і різноманітні функції в тваринних і рослинних організмах, і не буде перебільшенням твердження: без полісахаридів не можливе життя.

Мета. Мета роботи полягає в опрацюванні та узагальненні інформації стосовно хімічної будови полісахаридів та їх впливу на організм.

Матеріали та методи.

Для реалізації поставленої мети використовували наявні джерела наукової літератури, статей, патентної документації, що характеризують стан питань дослідження будови і біологічної дії полісахаридів.

Результати та їх обговорення.

Полісахариди (глікани) - це складні полімерні молекули, що складаються з окремих мономерів від 10–20 до декількох тисяч залишків (об'єднаних за допомогою α - або β - глікозидного зв'язку); їх поділяють на гомополісахариди (побудовані з молекул одного цукру) і гетерополісахариди (до їх складу входять залишки різних моносахаридів). Полісахариди можуть з'єднуватись ковалентними зв'язками з природними полімерами інших видів: білками або ліпідами. Багато гліканів мають замісники неуглеводної природи - залишки сульфатної, фосфатної та органічних кислот.

Гіалуронова кислота. Повторюваною ланкою гіалуронової кислоти є D-глюкуронова кислота та N-ацетил-D-глюкозамін, сполучені β -1,3-глікозидним зв'язком. Зв'язок між дисахаридними фрагментами— β -1,4. Це один з найбільш розповсюджених полісахаридів сполучної тканини, міститься в хрящах, пуповині, синовіальній рідині, склоподібному тілі. Відіграє важливу роль у гідродинаміці тканин, процесах міграції та проліферації клітин, а також бере участь у низці взаємодій з поверхневими рецепторами клітин, Застосування: ендопротези синовіальної рідини; хірургічне середовище для офтальмологічних операцій; препарати для м'якого розгладження тканин та заповнення зморшок; ін'єкції гіалуронової кислоти застосовуються при остеоартрозі.

Хондроїтин сульфат. біологічна макромолекула, яка складається з двох повторюваних мономерів: глюкуронової кислоти (сполучається з N-ацетилгалактозаміном глікозидним зв'язком β -1,3), і N-ацетилгалактозаміну (зв'язок до глюкуронової кислоти - β -1,4). Синтезується фібробластами і є важливою складовою хрящової тканини. Ланцюг хондроїтин сульфату може містити більше 100 цукрових залишків, які можуть досить сильно відрізнятись між собою за рахунок того, що атоми N-ацетилгалактозаміну C₆ і/або C₄ можуть бути сульфатованими. За даними розробників лікарських засобів хондроїтину

сульфат: уповільнює резорбцію кісткової тканини і знижує втрату Ca^{2+} , поліпшує фосфорно-кальцієвий обмін у хрящовій тканині, прискорює процеси її відновлення, гальмує процеси дегенерації хрящової і сполучної тканини. Пригнічує активність ферментів, що викликають ураження хрящової тканини, стимулює синтез глікозаміногліканів, сприяє регенерації суглобної сумки та хрящових поверхонь суглобів, збільшує продукцію внутрішньосуглобової рідини. Зменшує болючість і збільшує рухливість уражених суглобів.

Гепарин - лінійний гетерополісахарид класу сульфатованих глюкозаміногліканів, побудований з залишків: α -D-глюкопіранозилуронової (глюкуронової) кислоти та 2-сульфаміно-2-дезоксі- α -D-глюкопіранози (ра кожен тетрасахаридний фрагмент припадає приблизно 5 залишків сульфатної кислоти). Синтезується “тучними клітинами”, міститься у тканинах: печінки, легенях, селезінці, нирках, шкірі, у стінках кров'яних судин, скловидному тілі ока. В організмі гепарин завжди зв'язаний з молекулами білка, утворюючи вуглеводно-білковий комплекс. Гепарин має широке застосування у медичній практиці в якості антикоагулянта.

Альгінова кислота та її солі (альгінати) присутні в багатьох видах бурих водоростей, є полімерним ланцюгом, який складається з двох мономерів - залишків D-мануронової і L-гулууронової кислот в різних пропорціях (в залежності від конкретного виду водоростей). Альгінова кислота і альгінати широко застосовуються в медицині: як антациди, гемостатичні засоби при місцевому застосуванні (альгінат кальцію при просоченні бактерицидним розчином тривалий час зберігає протимікробну активність у поєднанні з вираженою кровоспинною дією), альгінат натрію використовують в процесі імунізації проти деяких видів вірусів. Альгінова кислота виводить з організму важкі метали (свинець, ртуть та інші) і радіонукліди.

Хітин - (полі-N-ацетил-D-глюкозо-2-амін) - азотовмісний полісахарид, який хімічно дуже схожий з целюлозою, його вважають другою після целюлози органічною речовиною за поширенням в природі (щороку на Землі в живих організмах утворюється і розкладається близько 10 гігатонн хітину). Хітин є основним компонентом зовнішнього скелету членистоногих. У медицині хітин використовують для прискорення загоєння ран: вкрите хітином волокно, хітинові мати, губки та плівки скорочують час загоєння ран до 30 %. Особливо перспективним є використання хітинових матеріалів та інструментів з хітиновим покриттям під час лікування опіків.

Висновки.

Таким чином, до полісахаридів належить велика кількість сполук різного складу і будови. Полісахариди, які містяться в живому організмі переважно відносяться до гетерополісахаридів, більшість з яких містяться в сполучній тканині організму людини і чинять різноманітну біологічну дію на організм. У біохімії та фізіології людини і тварин найбільше значення мають гетерополісахариди глікозамінглікани.